

Hyvää syyskuuta. Aloitamme uutiskierroksella kolmessa eri yliopistossa. Ensin matkaamme luotijunalla Jyväskylään, jossa YP:n vanhempi oppiainekaima on täyttänyt tasavuotia:

”Jyväskylän yliopistoon vuonna 1966 perustettu yhteiskuntapolitiikka-oppiaine täyttää 50 vuotta. Oppituoli oli ensimmäinen laatuaan ja oppiaineen ensimmäinen professori, **Leo Paukkunen**, astui virkaan vuonna 1968.

’Sosiaalipolitiikkaa oli opetettu muissa yliopistoissa jo aiemmin, mutta Jyväskylässä päädyttiin nimeämään oppiaine ja sen ala hieman toisin. Valinta on osoittautunut onnistuneeksi. Se on laaja-alaisuudessaan kestänyt hyvin aikaa ja säilyttänyt kiinnostavuutensa sekä opiskelijoitten että työnantajien silmissä’, professori **Tiina Silvasti** tiivistää.

Yhteiskuntapolitiikan tutkimusaiheet ovat kiinni ajassa ja vaihtelevat yhteiskunnallisen tarpeen mukaan. Niiden ydintä ovat sosiaalisten riskien tunnistaminen ja hallinta. Poliittisen päätöksenteon tueksi tarvitaan tietoa erilaisista riskeistä sekä niiden merkityksestä yksilöille, perheille ja koko yhteiskunnalle.” (Jyväskylän yliopiston tiedote 9.6.2016)

Sitten Jämsän ohitse etelään ja Tampereelle.

Tampereen yliopistossa on päätetty palata vuoden 2017 alusta tiedekuntarakenteeseen ja sitä myötä myös palauttaa alun perin jo vuonna 1949 perustettu yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. ”Uuden” tiedekunnan dekaaniksi on valittu terveystieteiden yksikön johtaja **Juha Teperi**. Huomioitakoon tässä yhteydessä myös, että terveystieteiden yksikössä on uutena sosiaali- ja terveystieteiden professori **Juho Saari**.

Uusinta uutta Tampereella edustaa kunnianhimoisen kuuloinen New Social Research -ohjelma (NSR). Alkuun (v. 2016–2020) Suomen Akatemian rahoittaman ohjelman sivuston mukaan tavoitteena on ”uudistaa ja muuttaa maailmaa monitieteisellä yhteiskuntatutkimuksella. Ohjelma vahvistaa Tampereen yliopiston asemaa yhteiskuntaan liittyvän tutkimuksen kansallisena keskuksena. NSR on Tampereen yliopiston sisäinen, itsenäinen tutkimusohjelma, joka yhdistää eri yksiköissä (tiedekunnissa) tehtävää yhteiskuntatutkimusta.”

Ohjelman sivuston mukaan ”ilmiöiden tutkimiseksi ja niihin vaikuttamiseksi otetaan käyttöön ja luodaan uusia lähestymistapoja. Tutkimusta tehdään yli tiede- ja yksikkörajojen. Vuorovaikutteisia ja osallistavia tutkimuksen käytäntöjä kehitetään päättäjien ja tutkimuksen kohteiden kanssa kansallisesti ja kansainvälisesti.” (www.uta.fi/nsr)

Ohjelmalle on paraikaa haussa johtaja ja viisi professoria.

YP seuraa mielenkiinnolla NSR-ohjelman kehkeytymistä.

Loppukesän yliopistokierros päättyy eteläiseen pääkaupunkiimme. Helsingin yliopistossa saateltiin elokuun lopussa pidetyssä juhlaseminaarissa eläkkeelle yksi alkoholitutkimuksen suurista suomalaisista, professori **Pekka Sulkunen**. YP toivottaa omasta puolestaan nautinnollisia eläkepäiviä ja siteeraa hänen kirjoitustaan ”Mielikuvat ja tosiasiat” ensimmäisestä YP:stä vuodelta 1998. Kirjoitus perustuu esitelmään, jonka Sulkunen piti vastaanotettuaan kansainvälisesti arvostetun Jellinek Memorial Awardin vuonna 1997:

”Kokemukseni alkoholitutkijana ovat opettaneet minulle paremmin kuin mikään muu, että sosiaaliset tosiasiat ja todellisuus todellakin ovat ’tuolla jossain’, mutta että ihmisten toimintaa ohjaavat heidän mielikuvansa näistä tosiasioista ja todellisuudesta ja heidän toimintansa kautta mielikuvista tulee osa todellisuutta.

Robin Room on teoksesaan *Governing Images of Alcohol and Drug Problems* ottanut käyttöön uuden käsitteen vaikeasti määriteltävä sosiaalinen ongelma (intractable social problem) kuvaamaan mm. alkoholismia sellaisena koettelemuksena, jonka ilmeneminen ei itsessään ole riittävä tosiasia kertomaan, mitä meidän pitäisi sille tehdä. Hän erottaa kolme toisistaan poikkeavaa Yhdysvalloissa vallitsevaa mielikuvaa alkoholismista vaikeasti hoidettavana sosiaalisena ongelmana. Epideemisessä näkemyksessä painopiste on julkisen terveydenhuollon pyrkimyksissä es-

tää sairauden leviäminen. Amerikkalaisen alkoholismi-liikkeen näkemyksen mukaan on keski-tyttävä itse sairauteen ja sen terapeuttiseen käsittelyyn. Moniarvoisuuden koulukunta kiinnittää huomionsa alkoholismin syntyyn vaikuttaviin yhteisöllisiin syy-seuraussuhteisiin. Kaikki nämä näkemykset sisältävät myös viittauksia siihen, minkälaisiin institutionaalisiin järjestelyihin pitäisi ryhtyä, jotta tätä ongelmaa pystyttäisiin hoitamaan, minkälainen työnjako eri ammattikuntien välillä pitäisi laatia ja mihin suuntaan ennalta ehkäisevää työtä pitäisi kehittää. On myös selvää, että kaikki näkevät tehtäväkseen toisistaan poikkeavien etuoikeuksien edistämisen ja puolustamisen. Vallitsevat mielikuvat alkoholismista ovat hyvin vahvasti osa sosiaalista todellisuutta.”

Viime aikojen yhteiskunnallinen kuohunta on saanut kolumnistit pohtimaan poliittisen kentän uusia jakolinjoja, kun perinteisten ryhmäleimojen selitysvaivoja ei enää tunnu riittävän. *Imagen* päätoimittaja **Heikki Valkama** esittää, että paremmin maailmaa voi nykyisin selittää avoimen ja suljetun yhteiskunnan tavoitteilla:

”Eurooppa jakautuu muurirakentajien ja niitä vastustavien joukkoon. Toinen puoli uskoo demokratiaan ja ihmisoikeuksiin, toinen puoli ei. Tilalle joutaan niin sanottuja perinteisiä arvoja.

The Economist kirjoitti elo-kuun alussa samasta kahtiajajosta. Lehden mukaan rikkaissa maissa jako ei enää kulje vasemmosto-oikeisto-akselilla, vaan avoin-sulkeutunut-akselilla.” (Image.fi 24.8.2016)

Helsingin Sanomien ulkomaantoimittaja **Ville Similä** puolestaan päätyy kolumnissaan (HS 28.8.2016) siihen, että kyse on totuuden ja tunteen välisestä uusjaosta:

”On totuudenjälkeinen aika.

Totuudenjälkeisestä politiikasta eli post-truth politicsista on puhuttu kesän mittaan Yhdysvalloissa ja Britanniassa. Termillä tarkoitetaan, että tosiasiat ovat menettäneet merkityksensä politiikassa. Ohi ajoivat mielipiteet ja tunne. Britannian eroa EU:sta ajettiin häpeämättömillä valheilla, ja Donald Trump eteni Yhdysvalloissa presidenttiehdokkaaksi osoittamalla poikkeuksellista tietämättömyyttä alkeellistakin asioista.

Ällistyttävää kyllä, ilmisen valehtelu kampanjoinnissa ei heikentänyt Trumpin tai brexitin suosiota lainkaan. Kansa ei kaivannut tosiasioita vaan kiihotusta. Mielipiteethän oli jo vallittu. (...) Jos kannattajien tunteet ovat ristiriidassa tosiasioiden kanssa, tosiasiat siis taipukoot.

Totuudenjälkeisen politiikan perusasenteen kiteyttää piirroshahmo Homer Simpsonin tuhahdus: ’Faktat! Niillä nyt voi perustella mitä tahansa.’”

Olipa itse kunkin yhteiskunnallisen ajattelun johtotähtenä siten avoimuus tai suljettuus, ihmisoikeudet tai omat oikeudet, faktaperuste tai tunneside, niin perimmiltään kyse on siitä, millaisena ihanteellisen, kelvollisen tai huonon yhteiskunnan ajattelee. Tällä aasinsillalla postuumisti onniteltakoon **Thomas Morea** tämän *Utopia*-kirjasta, jonka julkaisemisesta on nyt tasan 500 vuotta. Aate- ja oppihistorian professori **Petteri Pietikäinen** kirjoittaa Moresta ja tämän pit-

käkestoiseen suosioon nousseesta ”pienestä teoksesta” *Tieteessä tapahtuu* -lehdessä (4/2016):

”Utopia-ajattelulla on monta uomaa, mutta vain yksi kirjallinen alkulähde: Thomas Moren *Utopia* vuodelta 1516 (...) More on itse tietoisesti pyrkinyt vaikeuttamaan selkeää tulkintaa kirjansa tarkoituseristä. Tämä käy ilmi jo kirjan nimestä: ’Utopia’ on kreikkaa ja tarkoittaa ’ei-paikkaa’ (u-topos). Tällä More viittasi kuvaamaan maailman kuvitteellisuuteen: *Utopia* on ei-missään. Toisaalta *Utopia* on hyvin lähellä eutopiaa eli ’hyvää paikkaa’. Jos kantanaan lisää etuliitteen ’dys’, kuvattu maailma muuttuikin painajaiseksi, dystopiaksi eli ’huonoksi paikaksi’ (...) Moren luoma utopia tarjosi tuleville vuosisadoille ihanneyhteiskunnan perusmallin. Erityisesti erilaiset valtiokeskeiset kontrolliutopiat seurasivat *Utopiaa*, sillä niissä yhteiskunta ja ihmisten elämä oli järjestetty ja säädelty hyvinkin tarkasti. (...)

Utopiasta lähtien on utopia-kirjallisuutta kuvannut sen kahdentalainen tavoite, toisaalta kritisoida olemassa olevaa maailmaa ja toisaalta kuvata radikaalisti parempaa maailmaa. Moren teoksen jälkeen on länsimaisissa kirjoitettu utopioita jokaisella vuosisadalla ja luultavasti jokaisella vuosikymmenellä. More itse tuskin osasi odottaa näin kuolematonta mainetta kirjoittaessaan.”

Ajatusten *Tonava* ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.